

اصول اخلاقی

اصول اخلاقی مجله خانواده و بهداشت برای سردبیر، داوران و نویسندگان

با توجه به رویکرد دانشگاه آزاد اسلامی برای تولید و انتشار اطلاعات درست و اصیل علمی و همچنین بر اساس خواسته و تعهد به رئوس کنوانسیون های بین المللی همچون بیانیه هلسینکی (روزآمد شده در سال ۲۰۰۸) و همچنین راهنماهای بین المللی تدوین شده همچون راهنمای کمیته بین المللی اخلاق در انتشارات (COPE)، کمیته بین المللی سردبیران مجلات پزشکی (ICMJ)، اتحادیه جهانی سردبیران انتشارات پزشکی (WAME)، مجله خانواده و بهداشت به عنوان عضوی از مجلات علمی دانشگاه آزاد اسلامی خود را ملزم به رعایت اصول ارزش های اخلاق حرفه ای می داند. در همین راستا مواردی که در ذیل می آید به عنوان استانداردهای اخلاقی برای متولیان مجله (شامل سردبیر، مشاوران و داوران) و همچنین مخاطبان مجله (شامل نویسندگان اصلی و همکار، مشاوران یا همکارانی که عنوان آنها در قسمت تقدیر و تشکر ذکر می شود، خوانندگان و سایر پژوهشگران) لازم الاجرا است.

الف) اصول اخلاقی برای سردبیر مجله خانواده و بهداشت (Editorial Board) (Responsibilities)

- ۱- سردبیر قائل به استقلال فکری نویسندگان بوده و آنها را محترم می شمارد .
- ۲- نگاه سردبیر به تمام مقالات ارسالی به مجله بدون سوء گیری بوده و ارزشیابی مقالات دریافتی بر اساس صلاحیت مقالات و بدون در نظر گرفتن نژاد، دین، ملیت، جنسیت، مقام، و یا وابستگی سازمانی نویسنده (گان) است.
- ۳- سردبیر تمامی مقالات دریافتی را در مدت زمان معقول بررسی می کند.
- ۴- مسئولیت نهایی رد و یا پذیرش یک مقاله تنها به عهده سردبیر است. این تصمیم گیری بر اساس نظرات دریافتی داوران و اعضای هیات تحریریه مجله انجام می شود. ممکن است مقاله ای بخاطر عدم تناسب، با نظر سردبیر بدون طی شدن مراحل داوری رد شود. رد این مقالات ممکن است بر اساس خروج مقاله از حیطه موضوعی مجله، دور بودن از موضوعات جاری، نداشتن عمق محتوایی لازم، و یا سایر موارد دیگر صورت بگیرد.
- ۵- حق رد مقالات مشتبه به عدم رعایت اصول اخلاقی برای سردبیر محفوظ است.

۶- سردبیر برای تعیین داوران هر مقاله اختیار تام دارد. ممکن است در این مورد سردبیر از اعضای هیات تحریریه مجله و یا حتی نویسندگان خود مقالات هم در این مورد نظرخواهی کند.

۷- سردبیر یا یکی از اعضای مجله (به نمایندگی) مسئول اخذ فرم‌های اعطای حق تالیف، استعلام اصالت مقاله، تعارض منافع احتمالی، و فرم تعهد به منظور عدم ارسال اصل و یا کپی مشابه مقاله به سایر مجلات حتی در قالب‌های دیگر است. تعهد نویسنده مسئول مبنی بر براءت از سرقت ادبی هم اخذ خواهد شد.

۸- از آنجائیکه بررسی مقالات نوشته شده توسط سردبیر برای انتشار در مجله نوعی از تعارض منافع خواهد بود از این رو بررسی این دست مقالات به فرد دیگری از اعضای هیات تحریریه مجله واگذار خواهد شد.

۹- اطلاعات منتشر نشده، گزاره‌ها و تفاسیر مندرج در مقالات ارسالی در مقالات سردبیر بدون کسب اجازه از نویسنده اصلی استفاده نخواهد شد.

۱۰- سردبیر از دریافت گزارش خطاهای احتمالی در مقالات منتشره در مجله استقبال می‌کند. در صورت تایید، خطاهای مکشوفه در اسرع وقت به سمع مخاطبان مجله خواهد رسید.

۱۱- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله موظف‌اند نسبت به بررسی و چاپ سریع اصلاحیه و اطلاع‌رسانی شفاف به خوانندگان، برای مقالات چاپ شده ای که در آنها خطاهایی یافت شده است، اقدام نمایند.

۱۲- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله باید به طور مستمر نظرات نویسندگان، خوانندگان، و داوران مجله در مورد بهبود سیاست‌های انتشاراتی و کیفیت شکلی و محتوایی مجله را جویا شوند.

۱۳- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله باید حفظ نشریه و ارتقاء کیفیت آن را هدف اصلی خود قرار دهند.

۱۴- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه باید در جهت معرفی هرچه بیشتر نشریه در جوامع دانشگاهی و بین‌المللی بکوشند و چاپ مقالات از دانشگاه‌های دیگر و مجامع بین‌المللی را در اولویت کار خود قرار دهند.

۱۵- اختیار و مسئولیت انتخاب داوران و قبول یا رد یک مقاله پس از کسب نظر داوران بر عهده سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله است.

۱۶- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله بایستی از نظر حرفه‌ای صاحب‌نظر، متخصص و دارای انتشارات متعدد، و همچنین دارای روحیه مسئولیت‌پذیری، پاسخگویی، حقیقت‌جویی، انصاف و بی‌طرفی، پایبندی به اخلاق حرفه‌ای و رعایت حقوق دیگران باشند و به صورت جدی و مسئولانه در راستای نیل به اهداف مجله و بهبود مداوم آن مشارکت نمایند.

- ۱۷- از سردبیر و اعضای هیئت تحریریه انتظار می رود که یک بانک اطلاعاتی از داوران مناسب برای مجله تهیه و به طور مرتب بر اساس عملکرد داوران آن را به روز نمایند.
- ۱۸- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه بایستی در انتخاب داوران شایسته با توجه به زمینه تخصصی، سرآمدی، تجربه علمی و کاری، و التزام اخلاقی اهتمام ورزند.
- ۱۹- سردبیر مجله باید از داوری های عمیق و مستدل استقبال، از داوری های سطحی و ضعیف جلوگیری، و با داوری های مغرضانه، بی اساس یا تحقیرآمیز برخورد کند.
- ۲۰- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله باید نسبت به ثبت و آرشیو اسناد داوری مقالات به عنوان اسناد علمی، و محرمانه نگاه داشتن اسامی داوران هر مقاله اقدام لازم را انجام دهند.
- ۲۱- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله باید کلیه اطلاعات موجود در مقالات را محرمانه تلقی نموده و از دراختیار دیگران قراردادن و بحث درباره جزئیات آن با دیگران احتراز نمایند.
- ۲۲- سردبیر و اعضای هیئت تحریریه مجله موظفند از بروز تضاد منافع (Conflict of interests) در روند داوری، با توجه به هرگونه ارتباط شخصی، تجاری، دانشگاهی و مالی که ممکن است به طور بالقوه بر پذیرش و نشر مقالات ارائه شده تأثیر بگذارد، جلوگیری کنند.

(ب) اصول اخلاقی برای نویسندگان مجله خانواده و بهداشت (Responsibilities' Authors)

- ۱- اساسی ترین مسئولیت اخلاقی یک نویسنده ارائه یک گزارش درست و تمام از پژوهش انجام شده و سعی در عدم ارتکاب به سرقت ادبی به هر نحوی از انحاء شامل برداشت لفظ به لفظ و یا نزدیک به مضمون، نقل مشابه متن و یا نتایج پژوهش های دیگر افراد و غیره است.
- ۲- نویسنده متعهد است در شرایطی لازم برای ارائه شواهد لازم در مورد مقاله ارسالی شامل فایل صفحات گسترده شامل داده های مقاله، نمودارها و یا دیاگرام هایی تکمیلی، ابزار طراحی و یا استفاده شده (در صورت وجود) و همچنین نمونه هایی از مواد و نمونه های بررسی شده را در اختیار مجله قرار دهد.
- ۳- استناد صحیح به تمام منابعی که چه به صورت مستقیم و چه بصورت غیر مستقیم از آنها استفاده شده است الزامی است.

۴- هر گونه مخاطره احتمالی مرتبط با روشها و یا مواد استفاده شده در پژوهش می باید به روشنی در مقاله ارسالی تذکر داده شود. بعلاوه، نویسندگان باید سردبیر را از هر گونه احتمال سوءاستفاده و یا استفاده نادرست از نتایج گزارش شده و یا روشهای بکار گرفته شده آگاه سازد.

۵- به نویسندگان توصیه می شود از چندتکه کردن نتایج یک پژوهش (و ارسال قسمتهای مرتبط به مجلات مختلف) خودداری کنند.

۶- چنانچه مقاله قبلا (در سایر مجلات) رد شده و یا از فرایند چاپ خارج شده است، نویسنده باید سردبیر را آگاه کرده و در مورد دلایل احتمالی رد و یا خارج شدن از چرخه انتشار و یا اصلاحات احتمالی انجام شده توضیح دهد.

۷- تمام نویسندگان اصلی و همکاری که در یک مقاله عناوین آنها در قسمت نویسندگان ذکر می شود باید واجد حداقل بسندگی مشارکت علمی در مقاله باشند. سایر همکاران باید در قسمت تقدیر و تشکر ذکر شود. می توان اسامی همکاران متوفی واجد شرایط را در قسمت نویسندگان ذکر کرد. نویسنده مسئول وظیفه دارد یک نسخه از مقاله ارسالی به مجله را برای سایر نویسندگان همکار ارسال کند و رضایت آنها را برای ذکر عنوان به شکل نویسنده همکار اخذ نماید.

۸- مسئولیت گزارش تعارض احتمالی منافع و حامیان مالی پژوهش به عهده نویسنده مسئول است.

۹- توصیه می شود نویسندگان مقالات از دستکاری و یا حتی اصلاح تصاویر بالینی جدا خودداری کنند. گزارش چگونگی تهیه و تولید اینگونه تصاویر باید ارائه شود.

نکته ۱. چاپ مقاله به معنی تأیید مطالب آن توسط مجله نیست.

نکته ۲. از درج عبارت "مؤلف افتخاری (Gift Authorship)" و حذف "مؤلف واقعی (Ghost Authorship)" خودداری شود.

نکته سوم: رفتار غیراخلاقی انتشاراتی و پژوهشی

نویسنده/نویسندگان موظف به احتراز از "رفتار غیراخلاقی انتشاراتی و پژوهشی (Misconduct Publication and Research)" هستند. اگر در هر یک از مراحل ارسال، داوری، ویرایش، یا چاپ مقاله در

نشریات یا پس از آن، وقوع یکی از موارد ذیل محرز گردد، رفتار غیراخلاقی انتشاراتی و پژوهشی محسوب شده و نشریه حق برخورد قانونی با آن را دارد.

- **جعل داده‌ها (Fabrication):** عبارت است از گزارش مطالب غیرواقعی و ارائه داده‌ها یا نتیجه‌های ساختگی به عنوان نتایج آزمایشگاهی، مطالعات تجربی و یافته‌های شخصی. ثبت غیرواقعی آنچه روی نداده است یا جابه‌جایی نتایج مطالعات مختلف، نمونه‌هایی از این تخلف است.
- **تحریف داده‌ها (Falsification):** تحریف داده‌ها به معنای دستکاری مواد، ابزار و فرایند پژوهشی یا تغییر و حذف داده‌هاست به نحوی که سبب می‌گردد تا نتایج پژوهش با نتایج واقعی تفاوت داشته باشند.
- **سرقت علمی (Plagiarism):** سرقت علمی به استفاده غیرعمدی، دانسته و یا بی‌ملاحظه از کلمات، ایده‌ها، عبارات، ادعا و یا استنادات دیگران بدون قدردانی و توضیح و استناد مناسب به اثر، صاحب اثر یا سخنران ایده گفته می‌شود.
- **اجاره علمی:** منظور آن است که نویسنده/نویسندگان، فرد دیگری را برای انجام پژوهش به کار گیرد و پس از پایان پژوهش، با دخل و تصرف اندکی آن را به نام خود به چاپ رساند.
- **انتساب غیرواقعی:** منظور انتساب غیرواقعی نویسنده/نویسندگان به مؤسسه، مرکز یا گروه آموزشی یا پژوهشی است که نقشی در اصل پژوهش مربوطه نداشته‌اند.

اصول اخلاقی برای داوران مجله خانواده و بهداشت

- ۱- از آنجائیکه فرایند داوری مقاله یکی از مراحل اساسی پذیرش یک مقاله است چنانچه داور محترم احساس کند که مقاله ارسالی به هر دلیلی در حیطه تخصص وی نیست باید فوراً مقاله را به سردبیر عودت دهد.
- ۲- همچنانکه داور استقلال فکری نویسنده مقاله را محترم می‌شمارد باید بی طرفانه کیفیت مقاله را ارزیابی کند.
- ۳- داور باید نسبت به اصل عدم تعارض منافع در زمان داوری مقاله ای که با یکی از مقالات خودش که منتشر شده و یا در جریان فرایند چاپ است احساس مسئولیت کند و چنانچه احساس کند با کارهای وی در تعارض است باید بلافاصله مقاله را به سردبیر عودت داده و وی را از شرایط تعارض منافع و یا سوءگیری محتمل آگاه سازد.

۴- داور باید به مقاله دریافتی برای داوری به مثابه یک سند محرمانه نگاه کند. داور نباید مقاله را در اختیار دیگران قرار دهد و یا در مورد آن با دیگران به بحث بنشیند مگر در مواردی که بخواهد از نظرات دیگران در فرایند داوری استفاده کند.

۵- داوران باید در مورد نظرات اعمالی خود توضیحات لازم را ضمیمه نماید. عدم ارائه توضیحات کافی توسط داور و یا پاسخ های نویسندگان به نظرات داور ارزش چندانی نداشته و حتی الامکان باید خودداری شود.

۶- داوران باید سهل انگاری نویسندگان در استناد به کارهای مشابه انجام شده را مد نظر داشته باشند .

۷- تاخیر در انجام داوری مقاله به نظر امری طبیعی است با اینحال داوران باید سردبیر را از تاخیر احتمالی آگاه کرده و زمان مجددی برای انجام داوری تعیین کنند.

۸- داوران مجاز نیستند از اطلاعات، بحث ها و تفاسیر منتشر نشده دیگران که در قالب مقاله به مجله خانواده و بهداشت ارسال شده در کارهای خود بدون کسب اجازه از نویسنده (گان) مقاله استفاده کنند.

۹- داوران باید سردبیر را از مواردی که گمان میرود گزارش تحقیقات انجام شده دریافتی به نوعی ممکن است مستقیماً مورد سوء استفاده قرار گیرد، آگاه سازد .

- ارائه مقالات علمی و استاندارد

نویسندگان مقالات به صورت علمی و منسجم، مطابق استاندارد نشریات آماده کنند. روش به کار رفته در مقاله با دقت و توجه انجام گرفته و داده ها به صورت صحیح گزارش شود. از طریق ارجاع دهی کامل، حقوق سایر اشخاص در مقاله رعایت شود. از ابراز موضوعات حساس و غیراخلاقی، سلیقه ای و شخصی، نژادی و مذهبی و اطلاعات جعلی و نادرست و ترجمه از آثار دیگران بدون ذکر عنوان در مقاله خودداری شود.

۲- اصالت مقاله ارائه شده

مقالات ارائه شده توسط نویسندگان می بایست کار خود نویسنده ارائه کننده مقاله بوده و هر گونه استفاده از تحقیقات سایر افراد با ذکر منبع در مقاله آورده شود

۳ - عدم انتشار همزمان یک مقاله و یا مقاله پذیرش و چاپ شده

ارائه همزمان یک مقاله به چند نشریه و یا مقالات منتشر شده و یا پذیرش شده به سایر نشریات خلاف قوانین است

۴- ارجاع دهی مناسب

ارجاع دهی شامل ذکر کلیه کتاب ها، نشریات و پایگاه های اینترنتی و سایر تحقیقات اشخاص در مجله است

۵- ذکر فرد مسئول و همکاران در مقاله و دقت در عدم وجود اسامی غیرمرتبط

فرد مسئول مقاله کسی است که در تهیه، آماده سازی، طراحی و اجرای مقاله سهم عمده را به عهده داشته است و سایر نویسندگان نیز به عنوان همکار در مقاله ذکر می شوند و نویسنده اصلی مقاله می بایست نسبت به وجود نام و اطلاعات تمامی نویسندگان و عدم وجود نامی غیر از نویسندگان مقاله اطمینان حاصل کند همچنین کلیه نویسندگان مقاله را مطالعه و نسبت به ارائه آن به توافق رسیده باشند.